

มาตรการทางกฎหมายในการพักโทษนักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษจำคุกตลอดชีวิต

Legal Measures to Impose Absolute Moratorium on Prisoners Facing Life Imprisonment

ณัฐวุฒิ วัฒนผลิน และ ศิริพงษ์ โสภา

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Nathawut Watanapalin and Siripong Sopa

Western University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: n.watanapalin@gmail.com

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการทำวิจัยฉบับนี้คือ เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎี ปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการพักโทษนักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษตลอดชีวิตทั้งของต่างประเทศและประเทศไทย เพื่อเสนอแนะมาตรการทางกฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

งานวิจัยนี้เป็นการทำวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งจะทำการศึกษาวิจัยด้วยข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) ตัวบทกฎหมาย ตำราทางวิชาการ งานวิจัย สื่ออิเล็กทรอนิกส์จากทั้งของประเทศไทยและของต่างประเทศ มีการจัดทำสนทนากลุ่ม ประกอบกับการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 5 สายอาชีพ คือ พนักงานอัยการ กลุ่มหน่วยงานตำรวจ หน่วยงานราชทัณฑ์ เจ้าหน้าที่คุมประพฤติ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง

จากการศึกษามาตรการพักโทษนักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษตลอดชีวิตมีประเด็นปัญหาสามประเด็น คือ นักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตได้รับการเปลี่ยนโทษมาเป็นโทษมีกำหนดเวลา 50 ปีตามกฎหมายแล้ว ก็ยังจะได้รับประโยชน์ในการลดโทษเพิ่มอีก ซึ่งหลังได้รับการเปลี่ยนมาเป็นโทษมีกำหนดเวลาแล้ว เมื่อรับโทษแล้ว 10 ปีจะเข้าเงื่อนไขได้พิจารณาพักโทษ ซึ่งถือเป็นระยะเวลารับโทษแค่เพียง 1 ใน 5 ของกำหนดโทษ ซึ่งถือว่าเป็นเกณฑ์การรับโทษที่น้อยกว่านักโทษทั่วไปที่ต้องรับโทษถึง 1 ใน 3 ของเวลาโทษ และกรรมการพิจารณาพักโทษมีการแต่งตั้งจากฝ่ายบริหารเท่านั้น ก่อให้เกิดความไม่โปร่งใสในและมีการแทรกแซงจากฝ่ายการเมืองได้ ดังนั้นจึงเห็นควรให้แก้ไขเพิ่มเติมรายละเอียดกฎหมายเพื่อไม่ให้ลดวันต้องโทษเพิ่มสำหรับนักโทษซึ่งต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตและได้รับการเปลี่ยนเป็นโทษมีกำหนดเวลา เพิ่มระยะเวลารับโทษก่อนเข้าเงื่อนไขการพิจารณาพักโทษ และการพิจารณาพักการลงโทษควรให้อำนาจฝ่ายตุลาการเป็นผู้ทำการพิจารณาพักการลงโทษด้วย

คำสำคัญ : นักโทษเด็ดขาด; จำคุกตลอดชีวิต; การพักการลงโทษ; คณะกรรมการพักโทษ

วันที่รับบทความ : 5 กรกฎาคม 2567; วันแก้ไขบทความ 28 กรกฎาคม 2567; วันตอบรับบทความ : 30 กรกฎาคม 2567

Received: July 5 2024; Revised: July 28 2024; Accepted: July 30 2024

Abstract

The Objective of this Research is to study the theory and concept on legal measures to impose absolute moratorium on prisoners facing life imprisonment in Thailand and other countries, in order to improve legal measure for more efficient system in Thailand.

This Research is Qualitative Research, which study method are gather information from documents, legal texts, laws, thesis, and academic online research in Thailand and others. There is also a Focus Group for group discussion and information from in-depth interview with 5 different groups of people, including Attorney, Police Department, Prison Agency, Probation Officer, and Administrative staff.

The Study found that the legal measures to impose absolute moratorium on prisoners facing life imprisonment have three significant problems. Prisoners facing life imprisonment will be received change of punishment to 50 years imprisonment, later can get more punishment reduction. After staying in prison for 10 years, prisoner will be able to get consideration for prison suspension, which is very limited time for life imprisonment. Lastly the Parole Committee are selected by the Executive Power only, which cause transparency problems and can be easily interfered by political parties. Therefore, it deems appropriate to add details to the law, which will prevent prisoners facing life imprisonment to further receive more punishment reduction after the punishment changes to 50 years imprisonment. Also add more prison time before getting consideration for punishment suspension to appropriate amount of time served in prison. After the consideration of the Parole Committee, the law should give that power to Judicial Power to make decisions in order to have efficient and transparent process of consideration and prevent interference from Political parties.

Keyword: Prisoner; Life Imprisonment; Punishment Suspension; Parole Committee

บทนำ

ในสังคมปัจจุบันได้มีอัตราการก่ออาชญากรรมมากขึ้นในทุก ๆ ปี ซึ่งการก่ออาชญากรรมนั้นถือเป็น การกระทำความผิดทางอาญา และเมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้น จำเป็นจะต้องมีองค์กรที่มีส่วน เกี่ยวข้องในการใช้อำนาจรัฐในการดำเนินคดีแก่ผู้ที่กระทำความผิดนั้น ซึ่งประกอบไปด้วยหลายองค์กรอันเริ่ม ตั้งแต่เจ้าพนักงานตำรวจ พนักงานสอบสวนคดี พนักงานอัยการ ผู้พิพากษาและศาล เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ และ เจ้าหน้าที่คุมประพฤติ โดยที่เจ้าพนักงานตำรวจและพนักงานสอบสวนคดีถือเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการ ยุติธรรม พนักงานอัยการ ผู้พิพากษาและศาล เป็นเหมือนกับผู้ดำเนินงานต่อในกระบวนการยุติธรรมนั้น แล้วส่วน สุดท้ายคือเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์และเจ้าหน้าที่คุมประพฤติเป็นเหมือนกับปลายทางของกระบวนการยุติธรรม

มาตรการพักการลงโทษได้ถูกนำมาเป็นสิ่งที่สนใจให้นักโทษเด็ดขาดเพื่อให้การปฏิบัติตัวในเรือนจำไป ในทางที่ดี มีความตั้งใจในการปรับปรุงพัฒนาตัวเอง หาความรู้และฝึกฝนการทำงานเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ กิจการเรือนจำและประโยชน์กับสังคมภายนอก นักโทษเด็ดขาดซึ่งมีความประพฤติดี มีความก้าวหน้าใน การศึกษา มีการพัฒนาตัวเองได้ดี ก็อาจจะได้ประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใดตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 มาตรา 52 โดยเฉพาะอาจจะได้รับการลดวันต้องโทษ ตามอนุมาตรา 5 หรืออาจจะได้รับการพักการ

ลงโทษ ตามอนุมาตรา 7 โดยจะมีการพิจารณาจากคณะกรรมการวินิจฉัยลดวันต้องโทษจำคุกหรือพิจารณาการพักการลงโทษจำคุก คณะกรรมการจะได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการราชทัณฑ์ซึ่งมี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นประธานคณะกรรมการ ตามมาตรา 8 โดยนักโทษเด็ดขาดนั้นจะได้รับการปล่อยตัวออกจากเรือนจำก่อนวันที่กำหนดไว้ในคำพิพากษาศาล ดังนั้นการพิจารณาว่านักโทษเด็ดขาดคนใดสมควรจะได้รับวันพิจารณาลดวันต้องโทษหรือพักการลงโทษนั้น ต้องดูจากคุณสมบัติเฉพาะตัวนักโทษเด็ดขาดคนนั้นว่า มีสภาพร่างกายจิตใจ และมีทัศนคติที่ดีพร้อมจะออกไปใช้ชีวิตอย่างปกติภายนอกโดยจะไม่ก่อให้เกิดอันตรายหรือเป็นภาระแก่สังคม การพิจารณานั้นจะต้องมีความเป็นธรรมและมีระบบกลั่นกรองเพื่อทำให้เป็นที่แน่ชัดแล้วว่า เมื่อนักโทษเด็ดขาดได้ออกไปใช้ชีวิตในสังคมภายนอกแล้ว จะสามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข ไม่กลับไปทำความผิดซ้ำขึ้นอีก ไม่ทำให้มีความรู้สึกว่าเขาตัวเองด้อยคุณค่าและพยายามต่อต้านสังคม เพราะฉะนั้นการกลั่นกรองว่านักโทษเด็ดขาดคนใดควรจะได้รับประโยชน์นั้นควรต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ และสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการลดโทษหรือพักโทษตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2560

ถึงแม้ว่ามาตรการพักการลงโทษที่กล่าวมาข้างต้นนั้น จะก่อให้เกิดผลดีหลายประการ แต่ก็ยังก่อให้เกิดความเคลือบแคลงสงสัยแก่สังคมภายนอกในหลายประเด็น โดยเฉพาะการกำหนดระยะเวลาพักการลงโทษจะมีขึ้นเมื่อใด นักโทษเด็ดขาดที่ได้รับการพักการลงโทษได้รับการลงโทษจำคุกมาแล้ว 1 ใน 3 ของระยะเวลากำหนดโทษตามที่ศาลกำหนด หรือเป็นระยะเวลา 10 ปี ในกรณีของนักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษจำคุกตลอดชีวิต ซึ่งอาจจะเป็นระยะเวลาที่เร็วเกินไปที่จะให้พักการลงโทษ เนื่องจากนักโทษเด็ดขาดบางคนอาจจะยังไม่ได้รับการอบรม ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ให้สำนึกถึงการกระทำที่ผิดของตนเอง และอาจจะออกไปกระทำความผิดซึ่งอีกครั้ง อีกทั้งยังมีความผิดร้ายแรง เช่น ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคง ความผิดเกี่ยวกับชีวิตที่ถูกกระทำโดยโหดร้ายทารุณ ความผิดที่เกี่ยวเพศ ควรจะต้องถูกกำหนดให้เป็นความผิดที่ไม่สมควรได้รับการพักการลงโทษ ซึ่งปัจจุบันนั้นการลดวันต้องโทษหรือการพักการลงโทษนั้น ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2560 ได้กำหนดกฎเกณฑ์ในการพิจารณาขึ้นมาใหม่ โดยให้มีคณะกรรมการราชทัณฑ์ แต่งตั้งคณะกรรมการให้พิจารณาวินิจฉัยว่านักโทษเด็ดขาดผู้ใดสมควรได้รับการพิจารณาประโยชน์เหล่านี้ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยยังเห็นว่าประเด็นเรื่องการพักการลงโทษตาม พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 นั้นยังมีปัญหาที่ควรศึกษาคือ การให้ประโยชน์อย่างไม่เหมาะสมแก่นักโทษซึ่งต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ มาตรา 52 ระยะเวลาที่ต้องรับโทษก่อนเข้าเงื่อนไขเข้ารับพิจารณาพักการลงโทษตามมาตรา และปัญหาเรื่องอำนาจในการพิจารณาพักการลงโทษของคณะกรรมการพักโทษ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับมาตรการการพักการลงโทษของนักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตและได้รับการเปลี่ยนเป็นโทษมีกำหนดเวลา 50 ปีแล้วของประเทศไทยและของต่างประเทศ รวมถึงศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการพักการลงโทษของนักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตของประเทศไทย ว่ามีปัญหายังไรหรือไม่ ถ้ามีควรมีการแก้ไขปัญหานั้นอย่างไร
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการการลดวันต้องโทษและการพักการลงโทษของนักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตของต่างประเทศกับประเทศไทย ว่ามีปัญหาเหมือนกันหรือไม่และมีแนวทางแก้ไขอย่างไร
4. เพื่อเสนอแนะมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับเงื่อนไขในการพิจารณาพักการลงโทษของนักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตและได้รับการเปลี่ยนเป็นโทษมีกำหนดเวลา 50 ปี โดยใช้การศึกษากฎหมายของต่างประเทศที่มีความเหมาะสมเพื่อนำมาปรับใช้กับกฎหมายไทยให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการวิจัยเอกสาร(Documentary Research) โดยศึกษาจากตัวบทกฎหมาย ตำราทางวิชาการ งานวิจัย บทความจากวารสารหรือนิตยสารทางกฎหมาย เอกสารประกอบการสัมมนา ข้อมูลจากเว็บไซต์ทางอินเทอร์เน็ตของประเทศไทยและต่างประเทศ ที่เกี่ยวกับมาตรการการลดวันต้องโทษและการพักการลงโทษของนักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตและได้รับการเปลี่ยนเป็นโทษมีระยะเวลาห้าสิบปีแล้ว ประกอบกับการสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มตัวอย่างเชิงลึก เพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ปัญหา สรุปและให้ข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียดระเบียบวิธีวิจัยมีดังต่อไปนี้

1. **กลุ่มเป้าหมาย** ในการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้วิจัยได้กำหนดตัวผู้เชี่ยวชาญที่จะทำการสัมภาษณ์เชิงลึกในประเด็นที่ได้จากการสนทนากลุ่ม คือ พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการจังหวัด พนักงานเจ้าหน้าที่ตำรวจเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง กรรมการปกครองท้องถิ่น เจ้าหน้าที่คุมประพฤติชำนาญการ สำนักงานคุมประพฤติเจ้าหน้าที่เรือนจำ กรมราชทัณฑ์

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้

1. **แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)** เพื่อสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการพักโทษนักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตที่ได้จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการวิจัย และการสนทนากลุ่ม โดยเป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดที่ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแล้ว

2. อุปกรณ์ที่ใช้ในการบันทึกข้อมูลในขณะสัมภาษณ์ ได้แก่

2.1 เครื่องบันทึกภาพและเสียงที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครบถ้วน

2.2 การจดบันทึกขณะและหลังการสัมภาษณ์โดยผู้วิจัยเอง ผู้วิจัยจดบันทึกย่อข้อมูลสำคัญๆ ในขณะที่ยัง เกี่ยวกับการแสดงสีหน้า ท่าทาง แล้วนำมาบันทึกรายละเอียดเมื่อสิ้นสุดการสัมภาษณ์

3. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. วิเคราะห์สภาพปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการพักโทษนักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตที่ได้จากเอกสารทางด้านกฎหมาย

2. วิเคราะห์ผลจากการสัมภาษณ์กลุ่มประชากร โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึกมาศึกษาวิเคราะห์ความเห็นและข้อเสนอแนะในประเด็นที่ผู้วิจัยกำหนดในแบบสัมภาษณ์

3. วิเคราะห์ผลการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกคิดเป็นร้อยละ โดยแบ่งเป็น 5 ส่วน คือ 1.ข้อมูลของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ 2.ข้อมูลความรู้ความเข้าใจในกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำวิจัย 3.ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาในเรื่องที่ทำวิจัย รวมทั้งความเหมาะสมในการแก้ไขปัญหา 4. ข้อมูลเกี่ยวกับความร่วมมือและแนวทางในการแก้ไขปัญหาร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 5. ข้อเสนอแนะ

4. ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับบุคคลที่จะทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดี รวมทั้งสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การวิจัยและกระบวนการวิจัย

2. ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตแนะนำตัวและขออนุญาตเก็บข้อมูล จากมหาวิทยาลัยเวสเทิร์นเสนอต่อบุคคล เจ้าของกิจการและหน่วยงานที่จะเข้าไปขอสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

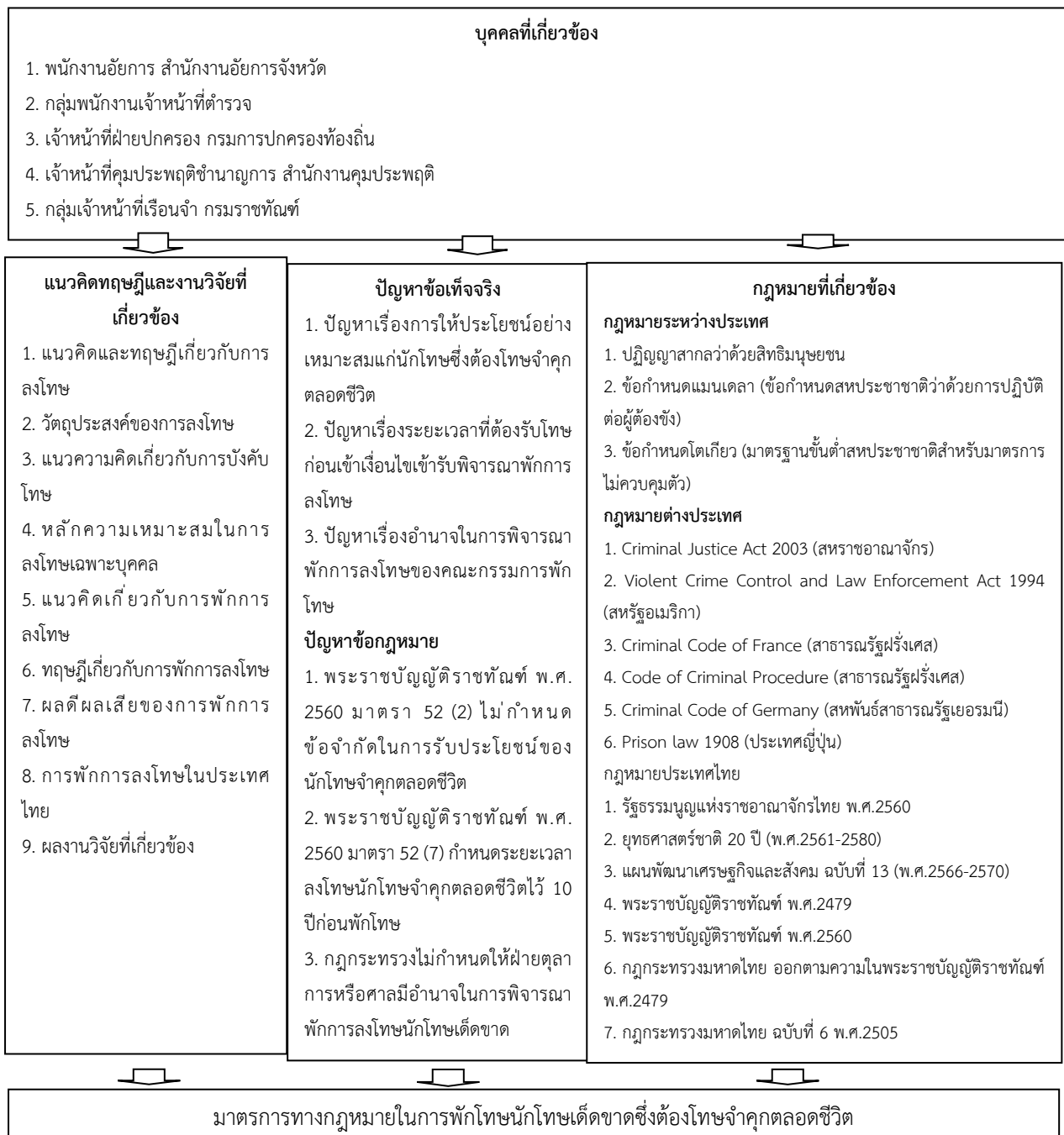
3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการดังต่อไปนี้ คือ

3.1 การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) คือ สัมภาษณ์บุคคลโดยเรียงลำดับประเด็นคำถามตามแบบฟอร์มสัมภาษณ์เชิงลึก

3.2 บันทึกการสนทนาในกระดาษ เครื่องบันทึกภาพ และเครื่องบันทึกเสียง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการพักโทษนักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษจำคุกตลอดชีวิต มีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการพักโทษนักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษและการพักการลงโทษ ปัญหาเกี่ยวกับการให้ประโยชน์อย่างไม่เหมาะสมแก่นักโทษซึ่งต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ มาตรา 52 ระยะเวลาที่ต้องรับโทษก่อนเข้าเงื่อนไขเข้ารับพิจารณาพักการลงโทษตามมาตรา และปัญหาเรื่องอำนาจในการพิจารณาพักการลงโทษของคณะกรรมการพักโทษ ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษและการพักการลงโทษ

1.1 ทฤษฎีการลงโทษ

หลักทฤษฎีของการลงโทษนั้น ประกอบด้วย 4 หลักการด้วยกัน คือ ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้แค้น ทฤษฎีการลงโทษแบบอรรถประโยชน์ ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู และทฤษฎีการลงโทษเพื่อคุ้มครองสังคม

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน (Retributive Theory) ทฤษฎีนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากระบบการเมืองการปกครอง ศาสนา และระบบสังคมในสมัยอดีตที่ผู้มีอำนาจปกครอง จะใช้วิธีการลงโทษเพื่อการตอบแทนผู้กระทำความผิดให้ได้รับโทษ ในลักษณะตาต่อตาฟันต่อฟันมีการใช้วิธีการที่รุนแรง ทั้งการประหารชีวิต การลงทัณฑ์ทรมานด้วยรูปแบบต่างๆ เพื่อให้สาสมกับความผิดที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำลงไป และเพื่อให้ผู้กระทำความผิดสำนึกและเพื่อทำให้รู้สำนึกถึงความผิดในการกระทำของตนทฤษฎีนี้มีแนวคิดในการลงโทษว่าผู้กระทำความผิดมีเจตจำนงเสรี (Free Will) ในการที่จะคิดตัดสินใจ และกระทำการด้วยตนเอง ประกอบกับมนุษย์มีความมีความสามารถในการใช้เหตุผล เมื่อตัดสินใจทำอะไรลงไปจึงต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนอย่างเต็มที่ เมื่อกระทำความผิดจึงต้องรับผิดชอบต่อความผิดและสมควรได้รับการลงโทษ (ณัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน, 2566 : 3)

ทฤษฎีอรรถประโยชน์ คือ ทฤษฎีที่เห็นว่าการลงโทษเป็นสิ่งที่เลวร้าย แต่ก็มีความจำเป็นที่จะต้องป้องกันสังคมจึงจำเป็นที่จะต้องมีการลงโทษเพื่อประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ ไม่ใช่เพื่อแก้แค้นผู้กระทำความผิดเท่านั้น ดังนั้น ทฤษฎีนี้จึงมุ่งเน้นถึงวิธีการป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความผิดอาญาขึ้นในอนาคตอีกเนื่องจากทฤษฎีนี้มองว่า ลักษณะของมนุษย์คือการแสวงหาความพอใจและหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด ดังนั้น สังคมจึงควรมีการดำเนินการตามหลักประโยชน์สูงสุดเพื่อมนุษย์ทุกคน โดยการกำหนดโทษอาญาให้สอดคล้องกับความร้ายแรงของความผิดอาญาแต่ละฐานตามความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสังคม (Graeme Newman, 1978 อ้างอิงมาจาก ปราโมทย์ เสริมศีลธรรม, 2564 : 16)

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitative Theory) มีแนวคิดว่าการลงโทษควรมีเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ให้กลับตัวเป็นคนดี เพื่อไม่ให้ผู้กระทำความผิดกลับมากระทำความผิดซ้ำ รวมทั้งพยายามที่จะช่วยให้ผู้กระทำความผิดกลับคืนสู่สังคมได้ตามปกติ จึงต้องมีการให้การเรียนรู้ การอบรม การฝึกอาชีพ ให้เพียงพอที่เขาจะใช้ในการดำเนินชีวิตได้ รวมทั้งการพยายามช่วยให้ผู้กระทำความผิดไม่รู้สึกลำบากจากการที่ได้รับการลงโทษไป

แล้ว สำหรับหลักการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู ประกอบด้วย (1) หลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำความผิดต้องประสบกับสิ่งที่ทำลายคุณลักษณะประจำตัวของเขาโดยให้ใช้วิธีการอื่นแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น (2) การลงโทษต้องเหมาะสมกับการกระทำผิดเป็นรายบุคคล (3) เมื่อผู้กระทำได้แก้ไขตัวตั้งเดิมแล้วให้หยุดการลงโทษ และให้มีการปรับปรุงการลงโทษระหว่างที่มีการคุมขัง (ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน, 2566: 4)

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อคุ้มครองสังคม นักอาชญาวิทยา มาร์ค แอนเซล (Mark Ancel) ซึ่งเป็นผู้นำสำนักป้องกันสังคม (Social Defence School) มีทัศนะคติเกี่ยวกับอาชญากรรมโดยที่ต้องนำกฎหมายอาญาเข้ามาเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด เน้นการคุ้มครองสังคมด้วยการแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรม และอบรมผู้กระทำความผิดมากกว่าการลงโทษ โดยใช้กฎหมายอาญาบังคับต่อตัวผู้กระทำความผิด เพื่อศึกษาบุคลิกภาพของผู้กระทำความผิด และเพื่อเป็นการควบคุมสภาพแวดล้อมให้สังคมดีขึ้น และป้องกันการก่ออาชญากรรม

1.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพักโทษ

การพักการลงโทษ คือ การปล่อยตัวนักโทษเด็ดขาดที่มีความประพฤติดี อยู่ในระเบียบวินัย ขยันฝึกวิชาชีพ และทำความชอบแก่ราชการ ให้ออกมาอยู่นอกเรือนจำก่อนครบกำหนดโทษตามคำพิพากษาภายใต้เงื่อนไขการคุมประพฤติ โดยโทษจำคุกตามคำพิพากษาเดิมยังคงเหลืออยู่ (ศรีธัญญา สี่มา, 2566)

การพักการลงโทษเป็นวิธีการหนึ่งที่กรมราชทัณฑ์ใช้เป็นมาตรการในการให้โอกาสแก่นักโทษเด็ดขาดที่มีการประพฤติตัวดี ปฏิบัติตัวอยู่ในกฎเกณฑ์ที่วางไว้ ให้นักโทษได้ออกจากเรือนจำ สูโลกภายนอกได้เร็วกว่าระยะเวลาที่ต้องรับโทษตามคำพิพากษาของศาล ซึ่งถือเป็นการหยุดการลงโทษต่างๆต่อนักโทษเด็ดขาดที่ได้รับประโยชน์นั้นโดยสิ้นเชิง แต่นักโทษผู้นั้นมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ และยังต้องคอยรายงานตัวต่อพนักงานในระยะเวลาไม่เกินกำหนดโทษที่เหลือไว้ (วิสัย พฤษะวัน, 2544 : 199)

วัตถุประสงค์หลักของการพักการลงโทษนั้น คือ เป็นการป้องกันสังคม โดยการให้ผู้กระทำความผิดนั้นถูกควบคุมตัวอยู่ในเรือนจำเป็นระยะเวลาหนึ่ง และได้รับการปลดปล่อยออกจากเรือนจำมาสู่สังคมภายนอก โดยใช้เงื่อนไขบังคับให้อยู่ภายใต้การสอดส่องดูแลของเจ้าพนักงานคุมประพฤติ และยังมีมาตรการบังคับเมื่อมีการละเมิดเงื่อนไขการปล่อยตัว และวัตถุประสงค์ของการพักการลงโทษอีกเหตุผลหนึ่ง คือ การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด โดยที่ให้ผู้กระทำความผิดออกจากเรือนจำก่อนกำหนด ถ้าหากผู้กระทำความผิดถูกจำคุกนานเกินไป ผู้กระทำความผิดนั้นก็เกิดการเรียนรู้และซึมซับลักษณะนิสัยหรือวิธีการในการประกอบอาชญากรรมเพิ่มขึ้นได้ และจะเกิดการนำไปถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่นได้ ซึ่งการปล่อยตัวก่อนกำหนดนั้นจะช่วยให้ผู้กระทำความผิดได้เรียนรู้ที่จะปรับตัวให้เข้ากับสังคมภายนอกและอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อีกครั้งหนึ่ง โดยอยู่ภายใต้การแนะนำและดูแลสอดส่องของพนักงานคุมประพฤติ

ทฤษฎีการพักการลงโทษ

ทฤษฎีการพักการลงโทษนั้น มีอยู่ 3 เจเนอซ คือ ทฤษฎีความกรุณา (Grace) ทฤษฎีความยินยอมหรือสัญญา (Consent and Contract) และทฤษฎีการควบคุมตัว (Custody)

ทฤษฎีความกรุณา (Grace) ทฤษฎีกรุณาถูกวางแนวทางให้เป็นรูปเป็นร่างจากคำวินิจฉัยที่สำคัญยิ่งของผู้พิพากษาคาร์โดโซ (Justice Cardozo) (Norman J. Swaton and Loren Morgan, 1980 อ้างอิงมาจากสุรศักดิ์ ศรีศักดิ์ และคณะ, 2555 : 11) ในคดี Escoe V. Zerbst ว่า “การรอกการลงโทษหรือการลงโทษที่ไม่กำหนดแน่นอน (suspension of sentence) เรียกว่าเป็นการกระทำแห่งความกรุณา (an act of grace) ” ศาลสูง (Supreme Court) ได้ใช้คำว่า “เป็นความกรุณา” (favor) และ “เป็นสิทธิ” (Privilege) แก่แผนนโยบายสำหรับกำหนดเงื่อนไขในการปลดปล่อย ภายใต้ทฤษฎีกรณานี้ เป็นการจัดตั้งทั้งระบบการพักการลงโทษ และการปลดปล่อยนักโทษแต่ละคนเป็นสิ่งที่มอบให้โดยความกรุณาจากฝ่ายบริหาร การพักการลงโทษเทียบได้ว่า มีความคล้ายคลึงกับอภัยโทษที่เป็นการยอมรับสิ่งที่เรียกว่า “an act of grace” เหมือนกัน การใช้ทฤษฎีกรณานี้ศาลสามารถที่จะปลดปล่อยนักโทษ ออกไปเท่าที่เป็นไปได้ตามสิทธิของนักโทษเพื่อที่จะพักการลงโทษและเพื่อให้สอดคล้องกับอิสรภาพที่ถูกจำกัดของผู้ที่พักการลงโทษ

ทฤษฎีความยินยอมหรือสัญญา (Consent and Contract) ตามหลักทฤษฎีนี้ ถือว่าทางรัฐได้ทำความตกลงกับผู้ที่ได้กระทำความผิดและถูกควบคุมตัวอยู่ ซึ่งรัฐจะกำหนดเงื่อนไขที่ให้ผู้กระทำความผิดต้องกระทำตาม เพื่อแลกเปลี่ยนกับการได้รับการปล่อยตัวก่อนกำหนดเวลา การที่ผู้กระทำความผิดตกลงเห็นชอบที่จะยินยอมให้ตนเข้าสู่การพักการลงโทษ ก็เปรียบได้เหมือนกับเป็นการยินยอมที่จะกระทำตามเงื่อนไขที่รัฐกำหนดมา อาจถือได้ว่าเหมือนคู่สัญญาที่ทั้งสองฝ่ายเห็นชอบในการยอมให้ตนเองเข้าผูกพันตามกฎหมายภายใต้เงื่อนไขในสัญญา ซึ่งผู้กระทำความผิดมีสิทธิในการปฏิเสธหรือบอกปัดข้อเสนอพักการลงโทษนั้นก็ได้

ทฤษฎีการควบคุมตัว (Custody) ตามหลักทฤษฎีนี้ การพักการลงโทษนั้น แม้จะเป็นการปล่อยตัวนักโทษออกจากเรือนจำหรือทัณฑสถาน แต่ตัวนักโทษเองนั้นก็ถือว่ายังอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่รัฐ และทางเจ้าหน้าที่รัฐยังต้องควบคุมดูแลอยู่ เพราะฉะนั้นการพักการลงโทษจะถือเป็นเพียงการขยายขอบเขตของกระบวนการควบคุมตัวจากพื้นที่ในเรือนจำหรือทัณฑสถานออกไปยังชุมชนเท่านั้น ซึ่งในระหว่างที่นักโทษใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนสังคมภายนอกนั้น ก็ยังถือเป็นนักโทษอยู่ภายใต้การควบคุมของเจ้าหน้าที่รัฐ และถ้าหากมีการละเมิดเงื่อนไขในการได้รับการปล่อยตัวออกสู่ภายนอกแล้ว นักโทษคนนั้นจะต้องเปลี่ยนจากสถานะจากนักโทษ ไปอยู่ในสถานะนักโทษผู้หลบหนีการคุมขังในพื้นที่

2. ปัญหาการให้ประโยชน์อย่างไม่เหมาะสมแก่นักโทษซึ่งต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 มาตรา 52

นักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตนั้น ส่วนมากเป็นนักโทษซึ่งได้ก่อคดีร้ายแรงและเป็นที่สะเทือนขวัญของสังคม จึงถูกศาลตัดสินให้รับโทษจำคุกตลอดชีวิต ซึ่งปัจจุบันนักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตนั้นจะได้รับมาตรการในการปรับเปลี่ยนโทษจากโทษจำคุกตลอดชีวิตให้เป็นโทษจำคุกมีกำหนดเวลา 50 ปีตามกฎหมายอาญา จึงถือได้ว่านักโทษดังกล่าวได้รับประโยชน์ทางกฎหมายให้ได้รับการลดวันต้องโทษอยู่แล้ว ก่อนได้รับเข้าพิจารณาพักการลงโทษ นักโทษเด็ดขาดจะต้องรับโทษจำคุกเป็นเวลา 10 ปีก่อน ซึ่งในระหว่างที่ได้รับโทษจำคุกนั้นตามมาตรการทางกฎหมายนักโทษที่ได้รับการเปลี่ยนโทษมาแล้วยังสามารถได้รับประโยชน์ในการลดวันต้องโทษอื่นๆเพิ่มได้อีก ดังนั้นด้วยเหตุผลที่นักโทษจะถูกพิจารณาให้จำคุกตลอดชีวิตนั้นต้องเป็นผู้ที่ได้ก่ออาชญากรรมและกระทำความผิดร้ายแรงกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยและจิตใจของคนในสังคมอย่างร้ายแรง สามารถออกจากเรือนจำก่อนและสามารถหลุดพ้นจากกำหนดโทษได้โดยแค่ได้รับโทษจำคุกแค่เพียงไม่กี่ปีเท่านั้น ซึ่งนักโทษประเภทการก่อคดีร้ายแรงนั้นเป็นบุคคลที่มีผลกระทบและอันตรายต่อสังคม สมควรที่จะต้องใช้เวลาในการรับโทษด้วยระยะเวลาที่เหมาะสม

ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 มาตรา 52 บัญญัติว่า “นักโทษเด็ดขาดคนใดแสดงให้เห็นว่ามีความประพฤติดีมีความอดุสสาหะ ความก้าวหน้าในการศึกษา และทำงานเกิดผลดี หรือทำความชอบแก่ทางราชการเป็นพิเศษ อาจได้รับประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(5) ลดวันต้องโทษจำคุกให้เดือนละไม่เกินห้าวัน แต่การลดวันต้องโทษจำคุกจะพึงกระทำได้ต่อเมื่อนักโทษเด็ดขาดได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดมาแล้วไม่น้อยกว่าหกเดือนหรือหนึ่งในสามของกำหนดโทษตามหมายศาลในขณะนั้นแล้วแต่อย่างใดจะมากกว่า หรือไม่น้อยกว่าสิบปีในกรณีที่ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตที่มีการเปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุกมีกำหนดเวลา ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาวินิจฉัยลดวันต้องโทษจำคุก

(7) พักการลงโทษเมื่อนักโทษเด็ดขาดได้รับโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าหกเดือนหรือหนึ่งในสามของกำหนดโทษตามหมายศาลในขณะนั้นแล้วแต่อย่างใดจะมากกว่า หรือไม่น้อยกว่าสิบปีในกรณีที่ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตที่มีการเปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุกมีกำหนดเวลา และกำหนดระยะเวลาที่จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขให้กำหนดเท่ากับกำหนดโทษที่ยังเหลืออยู่ ทั้งนี้ ในการคำนวณระยะเวลาการพักการลงโทษถ้ามีวันลดวันต้องโทษจำคุกตาม (6)ให้นำมารวมกับระยะเวลาในการพักการลงโทษด้วยโดยในการพักการลงโทษ ให้คณะกรรมการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาวินิจฉัยการพักการลงโทษ”

จากมาตราดังกล่าว มีการกำหนดรายละเอียดไว้เพียงแค่นักโทษซึ่งต้องโทษจำคุกตลอดชีวิต ที่มีการเปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุกที่มีกำหนดเวลา 50 ปี นั้น อาจได้รับการพิจารณาลดวันต้องโทษหรือได้พักการลงโทษหลังจากได้รับโทษจำคุกเป็นเวลามากกว่า 10 ปีอย่างหนึ่งอย่างใด แต่ด้วยเหตุที่นักโทษซึ่งถูกตัดสินให้จำคุกตลอดชีวิต ได้กระทำความผิดร้ายแรง เป็นความผิดที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมอย่างร้ายแรง เป็นคดีสะเทือนขวัญต่อสังคม ไม่เหมาะสมที่จะได้รับประโยชน์เข้าช้อนเพื่อเป็นการปกป้องสังคม ซึ่งกฎหมายไม่ได้กำหนดรายละเอียดโดยเฉพาะว่าเมื่อนักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตนั้นได้รับประโยชน์ในการเปลี่ยนโทษจากโทษจำคุกตลอดชีวิตมาเป็นโทษจำคุกที่มีกำหนดเวลา 50 ปีแล้วนั้น ไม่มีความจำเป็นใดที่จะต้องได้รับประโยชน์ในการลดวันต้องโทษเพิ่มอีกหรือได้รับการพักการลงโทษอีกไม่ว่ากรณีใด ๆ

เมื่อทำการศึกษามาตรการทางกฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศสพบว่า ในกรณีที่เป็่นนักโทษที่ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตนั้น สาธารณรัฐฝรั่งเศสได้บัญญัติให้การพักการลงโทษนักโทษประเภทนี้ไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 132-23 ซึ่งวางหลักไว้ว่า เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาลงโทษจำคุกตลอดชีวิตนักโทษเด็ดขาดคนใดแล้ว ให้ศาลกำหนดวันแห่งความปลอดภัยของสังคมมีระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 18 ปี ซึ่งในระหว่างที่อยู่ในวันแห่งความปลอดภัยของสังคมนั้น นักโทษจะไม่ได้รับประโยชน์ใด ๆ ทั้งสิ้น หมายความว่านักโทษที่ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตในสาธารณรัฐฝรั่งเศส ต้องรับโทษเป็นระยะเวลา 18 ปีก่อนเข้าเงื่อนไขการพักการลงโทษ ซึ่งในสาธารณรัฐฝรั่งเศสถือว่านักโทษจำคุกตลอดชีวิตได้สิทธิในการรับประโยชน์จากการพักการลงโทษหลังจากต้องโทษจำคุกกว่า 18 ปีแล้ว ในระหว่างที่ต้องโทษจำคุกนั้น นักโทษจะไม่ได้รับประโยชน์อื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นการลดวันต้องโทษ หรือประโยชน์อื่นๆเพิ่มเติมอีก ด้วยเหตุผลที่ว่านักโทษที่ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตต้องได้รับโทษเป็นระยะเวลาที่เหมาะสมก่อน ถึงจะได้รับการปล่อยตัวกลับสู่สังคมได้อีกครั้ง

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นควรว่า ให้แก้ไขพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ เพิ่มรายละเอียดในเรื่องความไม่เหมาะสมในการให้ประโยชน์แก่นักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตและได้รับการเปลี่ยนโทษมาเป็นโทษมีกำหนดเวลา 50 ปีแล้ว ในระหว่างต้องโทษจำคุกก่อนเข้าเงื่อนไขการพักการลงโทษนั้น ไม่ให้ได้รับประโยชน์อื่นเพิ่มอีกไม่ว่ากรณีใดๆ ก็ตาม

3. ปัญหาระยะเวลาที่ต้องรับโทษก่อนเข้าเงื่อนไขเข้ารับพิจารณาพักการลงโทษตามมาตรา 52 (7)

กฎเกณฑ์การรับประโยชน์ในการพักการลงโทษของนักโทษเด็ดขาด ที่ได้กระทำความผิดร้ายแรงซึ่งต้องรับโทษจำคุกตลอดชีวิตซึ่งได้รับการเปลี่ยนโทษมาเป็นโทษมีกำหนดเวลา 50 ปี การจะได้เข้าเงื่อนไขในการพิจารณาพักการลงโทษนั้นต้องได้รับโทษจำคุกมาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี ซึ่งถือเป็นการรับโทษมาแล้วทั้งหมด 1 ใน 5 ของระยะเวลากำหนดโทษ 50 ปีเท่านั้น เมื่อได้พิจารณาในความผิดอื่นๆ ที่ไม่ร้ายแรงกลับจะต้องรับโทษมาไม่น้อยกว่า 6 เดือนหรือ 1 ใน 3 ของระยะเวลาต้องโทษตามคำพิพากษา ทำให้เกิดปัญหาที่ว่านักโทษเด็ดขาดซึ่งถูกพิพากษาให้จำคุกตลอดชีวิตและได้รับการเปลี่ยนโทษมาเป็นโทษมีกำหนดเวลา 50 ปีตามกฎหมายนั้น ได้รับโทษในอัตราที่น้อยกว่านักโทษคดีทั่วไป โดยพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2560 มาตรา 52

(7) ได้กำหนดเงื่อนไขการพักการลงโทษเอาไว้ดังนี้คือ ต้องเป็นนักโทษซึ่งได้รับโทษมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือน หรือ 1 ใน 3 ของกำหนดโทษตามคำพิพากษา หรือต้องโทษไม่น้อยกว่า 10 ปี ในกรณีต้องโทษจำคุกตลอดชีวิต ที่มีการเปลี่ยนโทษตามกฎหมายอาญามาเป็นโทษจำคุกมีกำหนดเวลา 50 ปี การที่นักโทษเด็ดขาดจะเข้าเงื่อนไขการได้รับการพิจารณาพักการลงโทษนั้น นักโทษคดีทั่วไปจะต้องผ่านการรับโทษมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือน หรือ 1 ใน 3 ของกำหนดโทษทั้งหมด แต่ผู้ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตที่มีการเปลี่ยนโทษมาเป็นโทษจำคุกมีกำหนดเวลา 50 ปีตามกฎหมายอาญานั้น กลับแค่ต้องผ่านการรับโทษมาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี ซึ่งเทียบเท่ากับการได้รับโทษเพียงแค่ 1 ใน 5 ของกำหนดโทษทั้งหมดเท่านั้น ซึ่งในกรณีนี้จะถือว่าผู้กระทำความผิดร้ายแรงซึ่งต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตกลับได้รับการพิจารณาเพื่อให้ได้รับการพักโทษด้วยเงื่อนไขอัตราการรับโทษที่น้อยกว่านักโทษคดีทั่วไป

เมื่อพิจารณาจากมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศแล้วนั้น พบว่าในกรณีที่นักโทษต้องโทษจำคุกตลอดชีวิต ในสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้นเมื่อศาลได้มีคำพิพากษาลงโทษจำคุกตลอดชีวิตนักโทษเด็ดขาดคนใดแล้วให้ศาลกำหนดวันแห่งความปลอดภัยของสังคมมีระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 18 ปี ซึ่งในระหว่างที่อยู่ในวันแห่งความปลอดภัยของสังคมนั้น นักโทษจะไม่ได้รับประโยชน์ใด ๆ ทั้งสิ้น หมายความว่านักโทษที่ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตในสาธารณรัฐฝรั่งเศส ต้องรับโทษเป็นระยะเวลา 18 ปีก่อนเข้าเงื่อนไขการพักการลงโทษ ซึ่งเป็นระยะเวลาที่เหมาะสมในการลงโทษให้เหมาะสมกับความผิด และยังเป็นระยะเวลาที่เหมาะสมในการทำการปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมของนักโทษเพื่อให้นักโทษกลับเข้าไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างเหมาะสม ส่วนในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนั้น ในกรณีร้ายแรงที่นักโทษต้องโทษจำคุกตลอดชีวิต ผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับโทษจำคุกในเรือนจำมาแล้วไม่ต่ำกว่า 15 ปี ซึ่งถือเป็นระยะเวลาที่ค่อนข้างเหมาะสมเช่นเดียวกัน

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ควรให้มีการขยายระยะเวลาในการต้องโทษจำคุกของนักโทษซึ่งต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตและได้รับการเปลี่ยนโทษมาเป็นโทษมีกำหนดเวลา 50 ปี ให้ต้องได้รับโทษเป็นเวลา 16 ปี ถือเป็น การรับโทษเทียบเท่ากับ 1 ใน 3 ของกำหนดโทษ 50 ปี และเท่าเทียมกับนักโทษเด็ดขาดทั่วไปที่ต้องรับโทษ 1 ใน 3 ของกำหนดโทษตามคำพิพากษา

4. อำนาจในการพิจารณาพักการลงโทษของคณะกรรมการพักโทษ

คณะกรรมการพักโทษนั้น เป็นผู้ที่มีอำนาจในการวินิจฉัยพักการลงโทษในทุกประเภทคดี โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการพักโทษเป็นไปตาม กฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 ข้อ 91 ที่บัญญัติว่า “จะพักการลงโทษได้ต่อเมื่อคณะกรรมการต่อไปนี้เห็นชอบ และอธิบดีอนุมัติ

(ก) คณะกรรมการสำหรับเรือนจำภูมิภาคให้ประกอบด้วย ผู้บัญชาการเรือนจำเป็นประธาน และข้าราชการชั้นประจำแผนกขึ้นไปห้าหลวงประจำจังหวัด ตั้งขึ้นอีก 2 นาย

(ข) คณะกรรมการสำหรับเรือนจำกลางประกอบด้วย ข้าราชการชั้นหัวหน้าแผนกที่อธิบดีตั้งขึ้นมา น้อยกว่า 3 นาย

จากข้อ 91 สรุปได้ว่า อำนาจในการกำหนดโทษของนักโทษเด็ดขาดนั้นเป็นอำนาจของทางฝ่ายตุลาการ ส่วนอำนาจในการพักการลงโทษเป็นของคณะกรรมการพักการลงโทษ ซึ่งการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาพักการลงโทษนั้น ถูกกำหนดในกฎกระทรวงให้แต่งตั้งโดยกรมราชทัณฑ์ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นประธาน และกรรมการทุกคนได้รับการแต่งตั้งจากอำนาจฝ่ายบริหารเท่านั้น ซึ่งทำให้เกิดปัญหาเรื่องความโปร่งใส การตรวจสอบ และอาจถูกแทรกแซงจากอำนาจทางฝ่ายการเมืองได้ง่าย ซึ่งการพิจารณาวินิจฉัยว่านักโทษคนใดควรได้รับการพักโทษและปล่อยตัวออกจากเรือนจำก่อนครบกำหนดโทษ โดยเฉพาะนักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ จะต้องทำการพิจารณาอย่างละเอียดและรอบคอบที่สุดเพื่อหลีกเลี่ยงในการก่อให้เกิดผลกระทบและความเสียหายต่อสังคมภายนอก แต่กฎกระทรวงกำหนดให้คณะกรรมการจากฝ่ายบริหารมีอำนาจในการพิจารณาพักการลงโทษทั้งหมดฝ่ายเดียว การให้อำนาจแก่ฝ่ายบริหารในการพิจารณาพักการลงโทษแต่เพียงฝ่ายเดียวนั้น อาจทำให้ได้รับข้อมูลที่น่าเข้าไปพิจารณาไม่ครบถ้วนโดยเฉพาะข้อมูลที่มีผลกระทบทางด้านจิตใจของผู้เสียหายในคดีที่นักโทษเป็นผู้ก่อ ทั้ ๆ ที่นักโทษกำลังจะได้รับการปล่อยตัวจะต้องออกไปใช้ชีวิตร่วมกับสังคมอันมีผลกระทบต่อประชาชนทั่วไปโดยตรง ซึ่งการพิจารณาวินิจฉัยของคณะกรรมการนั้นจะทำการพิจารณากันอย่างไม่เปิดเผย จึงอาจจะทำให้เกิดความไม่โปร่งใสในกระบวนการบางขั้นตอน สุดท้ายอาจจะเปิดช่องให้เกิดการแทรกแซงจากอำนาจทางการเมืองได้ เช่น นักการเมืองอาจจะมีการใช้กลไกตามขั้นตอนในการแต่งตั้งบุคลากรที่มีความสนิทสนมและมีผลประโยชน์ร่วมกันมาร่วมในคณะกรรมการพักโทษ เพื่อทำการวินิจฉัยพักการลงโทษให้แก่ักโทษบางประเภท เพื่อสร้างอำนาจในการต่อรองผลประโยชน์ทางการเมืองกับกลุ่มองค์กรต่าง ๆ เป็นต้น ทำให้เกิดปัญหามีความเข้าใจต่อสังคม

เมื่อทำการศึกษอำนาจในการพิจารณาพักการลงโทษของต่างประเทศพบว่า สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีใช้ระบบที่ให้นักโทษเด็ดขาดมีสิทธิในการยื่นคำร้องขอพักการลงโทษต่อองค์กรตุลาการ คือ ศาล โดยยื่นคำร้องผ่านอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ศาลมีอำนาจในการพิจารณาพักการลงโทษนักโทษโดย ศาลจำเป็นต้องพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบถึงประโยชน์ด้านความมั่นคง ปลอดภัยต่อสังคม ว่าการปล่อยตัวนักโทษโดยการพักการลงโทษนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ ซึ่งยังอนุญาตให้ผู้เสียหายและพนักงานอัยการเข้าให้คำแถลงเพื่อเห็นด้วยหรือคัดค้านการพักการลงโทษด้วย สำหรับสาธารณรัฐฝรั่งเศสผู้มีอำนาจในการพิจารณาพักการลงโทษในสาธารณรัฐฝรั่งเศสในปัจจุบันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส จะดำเนินการโดยองค์กรฝ่ายตุลาการ ซึ่งก็คือผู้พิพากษาบังคับโทษและศาลบังคับโทษ โดยจะทำหน้าที่พิจารณาเกี่ยวกับ

สภาพของโทษจำคุก และโทษควบคุมตัวอื่นๆ (วรินทร กิจเจริญ, 2566 : 779) เพื่อให้การบังคับโทษนั้นมีความเหมาะสมกับความผิดของแต่ละบุคคล รวมถึงการดำเนินการตามมาตรการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการลดโทษ การลาพักการลงโทษชั่วคราว การติดตามตัวด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ และการพักการลงโทษด้วย ผู้พิพากษาที่ปรับใช้โทษจะต้องรู้ถึงความเป็นไปภายในเรือนจำ มีหน้าที่ตรวจตราเรือนจำในเขตอำนาจศาลอย่างน้อยเดือนละครั้ง จะเห็นได้ว่าทั้ง 2 ประเทศนั้น ฝ่ายตุลาการมีอำนาจในการพิจารณาพักการลงโทษนักโทษ ไม่ใช่อำนาจของฝ่ายบริหารเท่านั้น

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ควรให้มีการเพิ่มรายละเอียดในกฎหมายเมื่อคณะกรรมการทำการพิจารณาวินิจฉัยพักการลงโทษเสร็จแล้วเห็นควรให้ส่งให้ฝ่ายตุลาการคือ ศาล เป็นขั้นตอนในการพิจารณาตัดสินว่าสมควรให้พักโทษนักโทษเด็ดขาดได้หรือจะให้ขังไว้ต่อ โดยมีผู้เสียหายหรือผู้เกี่ยวข้องกับคดีเป็นผู้เข้าร่วมในการพิจารณาเพื่อคัดค้านหรือเห็นด้วยโดยตรง เนื่องจากศาลเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่พิจารณากำหนดโทษของนักโทษมาตั้งแต่ต้น การพิจารณาพักการลงโทษก็ควรให้ศาลได้มีอำนาจเกี่ยวข้องด้วย เพราะศาลส่งผลโดยตรงต่อตัวผู้กระทำความผิด เพื่อให้เกิดความเหมาะสม มีความสอดคล้องกันระหว่างคำสั่งที่กำหนดโทษและคำสั่งในการพักโทษและปล่อยตัวนักโทษ ให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเกิดความปลอดภัยต่อประชาชนทั่วไปและสังคมอย่างที่สุด แต่เนื่องด้วยสถานการณ์ปัจจุบัน ศาลมีงานในการพิจารณาคดีที่มากล้น หากศาลต้องพิจารณาตัดสินการพักการลงโทษของนักโทษเด็ดขาดมากมายอีก อาจจะเป็นการเพิ่มภาระหน้าที่ให้ศาลมากเกินไป จึงเห็นควรให้ศาลมีอำนาจในการพิจารณาพักการลงโทษนักโทษที่ก่อคดีร้ายแรงและต้องโทษจำคุกตลอดชีวิต

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยวิเคราะห์แล้ว เห็นว่าแนวทางการแก้ปัญหาที่เหมาะสมนั้น ควรดำเนินการตามมาตรการของกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบลายลักษณ์อักษร (Civil Law System) ซึ่งมีการใช้ระบบกฎหมายแบบเดียวกันกับประเทศไทยและมีมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมและสามารถนำมาปรับใช้ในกฎหมายไทยเพื่อปรับปรุงแก้ไขปัญหเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการพักโทษนักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษจำคุกตลอดชีวิต ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนี้

1. ปัญหาเรื่องการให้ประโยชน์อย่างไม่เหมาะสมแก่นักโทษซึ่งต้องโทษจำคุกตลอดชีวิต

เมื่อนักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตได้รับประโยชน์ตามกฎหมายในการเปลี่ยนโทษเป็นโทษมีกำหนดเวลา 50 ปี และเมื่อรับโทษจำคุกเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้วก็จะเข้าเงื่อนไขได้รับประโยชน์พักการลงโทษ ถือว่านักโทษได้รับประโยชน์จากกฎหมายอย่างมากแล้ว ในระยะเวลาที่ได้รับโทษอยู่ในเรือนจำ จะไม่ได้รับประโยชน์ใดๆเพิ่มอีก ดังนั้นจึงเห็นควรให้ยกเว้นการให้ประโยชน์อื่นๆแก่นักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตและได้รับการเปลี่ยนโทษมาเป็นโทษมีกำหนดเวลาแล้ว

2. ปัญหาเรื่องระยะเวลาที่ต้องรับโทษก่อนเข้าเงื่อนไขเข้ารับพิจารณาพักการลงโทษของนักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษจำคุกตลอดชีวิต

ในกรณีของนักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตและได้รับการเปลี่ยนโทษมาเป็นโทษมีกำหนดระยะเวลา 50 ปี จะต้องรับโทษจำคุกมาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ปีจึงจะได้รับการพิจารณาให้พักการลงโทษ ถ้าหากพิจารณาตามระยะเวลารับโทษแล้ว ถือเป็นการรับโทษเพียงแค่ 1 ใน 5 ของโทษมีกำหนดเวลา ซึ่งถือว่าเป็นการรับโทษที่น้อยกว่าระยะกำหนดเวลาของนักโทษเด็ดขาดทั่วไปที่ต้องรับโทษ 1 ใน 3 ของระยะเวลาต้องโทษ เพื่อให้ระยะเวลาการรับโทษเป็นไปอย่างเหมาะสมกับความผิดและมีระยะเวลาเพียงพอในการปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมนักโทษจำคุกตลอดชีวิต ดังนั้นจึงเห็นควรให้กำหนดระยะเวลาที่ต้องรับโทษก่อนเข้าเงื่อนไขเข้ารับพิจารณาพักการลงโทษของนักโทษเด็ดขาดกรณีต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตและได้รับการเปลี่ยนโทษมาเป็นโทษมีกำหนดเวลา ให้ต้องรับโทษเป็นระยะเวลา 1 ใน 3 ของโทษมีกำหนดเวลา คือ 16 ปี

3. ปัญหาเรื่องอำนาจในการพิจารณาพักการลงโทษของคณะกรรมการพักโทษ

อำนาจในการกำหนดโทษของนักโทษนั้นเป็นอำนาจของฝ่ายตุลาการ ส่วนอำนาจในการพักการลงโทษเป็นของคณะกรรมการพักโทษ โดยที่คณะกรรมการพักการลงโทษนั้นได้รับการแต่งตั้งมาจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในฝ่ายบริหารและองค์กรราชทัณฑ์เท่านั้น การพิจารณาว่านักโทษเด็ดขาดคนใดสมควรหรือเหมาะสมที่จะได้รับการพักโทษนั้นอาจมีความไม่โปร่งใส ไม่สามารถตรวจสอบได้ เนื่องจากฝ่ายบริหารฝ่ายเดียวนั้นอาจถูกครอบงำและแทรกแซงโดยอำนาจจากฝ่ายการเมืองได้ง่าย และอาจเกิดความไม่สอดคล้องกันระหว่างคำสั่งลงโทษและคำสั่งปล่อยตัว ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบและความเสียหายต่อสังคม มีอัตราการกระทำผิดซ้ำในอัตราที่สูงขึ้น เพื่อป้องกันปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้น ควรให้อำนาจแก่ฝ่ายตุลาการในการพิจารณาตัดสินพักการลงโทษนักโทษเด็ดขาด ดังนั้นจึงเห็นควรให้ฝ่ายตุลาการ คือ ศาล เป็นผู้ที่มีอำนาจในการพิจารณาพักการลงโทษนักโทษเด็ดขาดโดยเฉพาะนักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือนักโทษซึ่งต้องโทษจากคดีร้ายแรง เมื่อนักโทษได้รับโทษมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือนหรือ 1 ใน 3 ของกำหนดโทษตามหมายศาลแล้วแต่อย่างใดอย่างหนึ่งจะมากกว่า หรือ 16 ปี ในกรณีต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตและได้รับการเปลี่ยนโทษมาเป็นโทษมีกำหนดเวลา 50 ปี

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางแก้ไขปัญหามาตรการทางกฎหมายการพักโทษของนักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษจำคุกตลอดชีวิต ให้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2560

1. ปัญหาเรื่องการให้ประโยชน์อย่างไม่เหมาะสมแก่นักโทษซึ่งต้องโทษจำคุกตลอดชีวิต

ให้เลิกความเดิมในมาตรา 52 (5) ดังนี้

มาตรา 52 (5) ลดวันต้องโทษจำคุกให้เดือนละไม่เกิน 5 วัน แต่การลดวันต้องโทษจำคุกจะพึงกระทำได้ต่อเมื่อนักโทษเด็ดขาดได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือนหรือ 1 ใน 3 ของกำหนดโทษตามหมายศาลในขณะนั้นแล้วแต่อย่างใดจะมากกว่า หรือไม่น้อยกว่า 10 ปีกรณีต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตที่มีการเปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุกมีกำหนดเวลา”

ให้ใช้ความใหม่ดังต่อไปนี้แทน

มาตรา 52 (5) ลดวันต้องโทษจำคุกให้เดือนละไม่เกิน 5 วัน แต่การลดวันต้องโทษจำคุกจะพึงกระทำได้ต่อเมื่อนักโทษเด็ดขาดได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือนหรือ 1 ใน 3 ของกำหนดโทษตามหมายศาลในขณะนั้นแล้วแต่อย่างใดจะมากกว่า ยกเว้นกรณีต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตที่มีการเปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุกมีกำหนดเวลา”

2. ปัญหาเรื่องระยะเวลาที่ต้องรับโทษก่อนเข้าเงื่อนไขเข้ารับพิจารณาพักการลงโทษของนักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษจำคุกตลอดชีวิต

ให้ยกเลิกความเดิมในมาตรา 52 (7) ดังนี้

มาตรา 52 (7) พักการลงโทษเมื่อนักโทษเด็ดขาดรับโทษมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือนหรือ 1 ใน 3 ของกำหนดโทษตามหมายศาลในขณะนั้นแล้วแต่อย่างใดจะมากกว่า หรือไม่น้อยกว่า 10 ปีในกรณีต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตที่มีการเปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษมีกำหนดเวลา ทั้งนี้ให้คณะกรรมการแต่งตั้งอนุกรรมการเพื่อพิจารณาวินิจฉัยพักการลงโทษ”

ให้ใช้ความใหม่ดังต่อไปนี้แทน

มาตรา 52 (7) พักการลงโทษเมื่อนักโทษเด็ดขาดรับโทษมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือนหรือ 1 ใน 3 ของกำหนดโทษตามหมายศาลในขณะนั้นแล้วแต่อย่างใดจะมากกว่า หรือไม่น้อยกว่า 16 ปีในกรณีต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตที่มีการเปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษมีกำหนดเวลา”

3. ปัญหาเรื่องอำนาจในการพิจารณาพักการลงโทษของคณะกรรมการพักโทษ

ให้เพิ่มเติมมาตรา 52 (8) เป็นดังนี้

มาตรา 52 (8) การพิจารณาพักการลงโทษเมื่อนักโทษเด็ดขาดรับโทษมาแล้วไม่น้อยกว่า 16 ปีในกรณีต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตที่มีการเปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษมีกำหนดเวลา 50 ปี ให้เป็นอำนาจของฝ่ายตุลาการ

มาตรา 52 (8) เดิมให้แก้ไขเป็น มาตรา 52 (9) และให้ใช้ความเดิมทุกประการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป

หลังจากที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับมาตรการในการพักโทษนักโทษเด็ดขาดแล้ว พบว่ายังมีรายละเอียดสำคัญต่างๆ ที่ยังมีประเด็นปัญหาที่กระทบต่อสังคมเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังมีกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหลังจากมีการบังคับใช้มาตรการการพักโทษนักโทษเด็ดขาดแล้ว เช่น พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำ ความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือความรุนแรง พ.ศ.2565 (กฎหมาย JSOC) เป็นต้น ดังนั้น จึงมีข้อเสนอแนะให้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาในการบังคับใช้มาตรการของกฎหมาย JSOC เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของระบบยุติธรรมของประเทศไทยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐธวัช สุธาธิโยธิน. (2566) ทฤษฎีการลงโทษ.ออนไลน์. สืบค้นวันที่ 27 ธันวาคม 2566. แหล่งที่มา: https://www.stou.ac.th/schools/slsw/upload/41716_6.pdf.
- ปราโมทย์ เสริมศีลธรรม. (2564). หลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษทางอาญา. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า
- วรินทร์ กิจเจริญ. (2566). การพักการลงโทษโดยมีเงื่อนไขการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์. ออนไลน์. สืบค้นวันที่ 23 ธันวาคม 2566. แหล่งที่มา: <https://grad.dpu.ac.th/upload/content/files>.
- วิสัย พฤษะวัน, (2544). คำอธิบายพระราชบัญญัติราชทัณฑ์. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พิพิธอักษร.
- ศรัณญา สีมา. (2566). การพักการลงโทษ. ออนไลน์. สืบค้นวันที่ 10 มกราคม 2567. แหล่งที่มา: <https://library.parliament.go.th/th/radioscript/rr2566-dec6>.
- สุรศักดิ์ ศรีศักดิ์ และคณะ. (2555). การบรรเทาความเสียหายแก่ประชาชน กรณีศึกษาผู้ได้รับผลกระทบจากคำพิพากษาในเรื่องการบุกรุกที่ดินของรัฐ. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม
- Graeme Newman. (1979). The Punishment Response. Philadephia : J.B. Lippincott Company
- Norman J. Swaton and Loren Morgan. (1980). Administration of Justice: An Introduction New York: D. Van Norstrand company